



# ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Кафедра соціальної психології

## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ ТА ІНЖЕНЕРНА ПСИХОЛОГІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

перший рівень

*(назва рівня вищої освіти)*

галузь знань \_\_\_\_\_ 05 Соціальні та поведінкові науки

*(шифр та назва галузі знань)*

спеціальність \_\_\_\_\_ 6.053 Психологія

*(код і назва спеціальності)*

кваліфікація \_\_\_\_\_ бакалавр з психології

Робоча програма ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ ТА ІНЖЕНЕРНА ПСИХОЛОГІЯ

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Харківська державна академія культури

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології

Протокол від. “27” серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри соціальної психології

\_\_\_\_\_  
(підпис) (Большакова А.М.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

. “27” серпня 2016 року

### 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
	<u>6.053 Психологія</u> (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): <u>6.053 Психологія</u>	<b>Рік підготовки:</b> 3-й	
Змістових модулів – 2		<b>Семестр</b> 6-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)			<b>Лекції</b> 20 год.
Загальна кількість годин – 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 6		Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	<b>Семнарські</b> 14 год.
	<b>Самостійна робота</b> 56 год.		
	<b>Індивідуальні завдання:</b> _____ год.		
	Вид контролю: залік		

#### Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 34/56

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Психологія праці та інженерна психологія» – навчальна дисципліна, яка в контексті сучасних досягнень психологічної науки посилює теоретичну та практичну професійну підготовку бакалаврів з психології.

**Мета:** забезпечити орієнтування студентів в специфічних психологічних складових праці, сформуванню системи наукових понять і науково впорядкованих базових уявлень про усі істотні аспекти активності людини як суб'єкта праці

### Завдання:

- ознайомлення з суттю і змістом психології праці;
- забезпечення студентів і слухачів системою знань про методи психологічного дослідження особистості сучасного професіонала, сформовані вміння самостійного застосування отриманих знань при рішенні прикладних завдань психології праці (професійна орієнтація, відбір, профадаптація, професійне консультування);
- знання основ професіографічного аналізу різних видів трудової діяльності, що дозволяють здійснювати як аналіз існуючих, так опис і проектування нових видів професійної діяльності;
- формування і розвиток професійне важливих якостей особи психолога (дослідника і практикуючого психолога), творчого відношення до професійної діяльності, формування гуманістичного відношення до праці.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<ul style="list-style-type: none"> <li>• володіння культурою мислення, аналізом, синтезом, узагальненням та систематизацією фактів і теоретичних положень;</li> <li>• володіння навичками аналізу своєї діяльності та застосування методів когнітивної та емоційної регуляції власної діяльності, фізичного та психічного стану;</li> <li>• вільного володіння інформаційними технологіями для виконання завдань професійної діяльності;</li> <li>• підготовки та здійснення стандартних процедур надання психологічної допомоги індивіду, групі, організації з використанням сучасних, науково обґрунтованих</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• здатність продемонструвати базовий рівень знання та розуміння основних законів психічної діяльності людини, що визначаються у загальній, віковій, соціальній, юридичній, політичній, клінічній психології, етнопсихології;</li> <li>• здатність враховувати вікові, гендерні, соціально-економічні, релігійні, культурні та інші відмінності при вирішенні завдань у професійній та соціальній діяльності;</li> <li>• здійснювати постановку прикладних завдань щодо застосування психологічних методів та технологій з метою впровадження результатів науково-практичних доробок щодо забезпечення психічного благополуччя та</li> </ul>

<p>методів та технологій;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• проведення роботи з кадровим складом різного типу організацій з метою відбору кадрів, управління їх мотивацією та створення соціально-психологічного клімату, що сприяє оптимізації процесу досягнення цілей організації;</li> </ul>	<p>повноцінного функціонування людини</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• здійснювати діагностику та експертизу психологічних властивостей і станів, особливостей розвитку різних сфер особистості та особливостей груп.</li> </ul>
---	--

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

**знати:**

- об'єкт, предмет, структуру дисципліни;
- теоретичні основи інженерної психології;
- психологічну характеристику праці як одного з основних видів діяльності людини;
- розумітися в мотивах, що спонукають до трудової діяльності;
- сучасний стан психологічних досліджень в галузі психології праці.

**вміти:**

- застосовувати теоретичні знання до розв'язання практичних проблем виробництва, профосвіти, соціально - професійного самовизначення молоді;
- здійснювати практичне професіографування з метою раціоналізації праці, профдоброру, профорієнтації та профнавчання;
- проводити емпіричні дослідження з метою вивчення міграції робочих кадрів, динаміки працездатності, виробничого травматизму;
- здійснювати розробки- рекомендації по удосконаленню і підвищенню ефективності роботи працівників як в індивідуальній, так і спільній діяльності.

Мати **навички** розв'язання практичних проблем виробництва, профосвіти, соціально - професійного самовизначення молоді

**3. Програма навчальної дисципліни**  
**Змістовий модуль 1.**  
**Введення в психологію праці.**

**Тема 1.** Предмет і завдання психології праці. Історія психології праці. Методи психології праці.

**Тема 2.** Трудовий процес і його компоненти. Психологія професійної діяльності.

**Тема 3.** Суб'єкт праці і його структура. Професійно важливі якості. Психічні функціональні стани. Психологія безпеки. Психологічна реабілітація.

**Тема 4.** Розвиток людини як суб'єкта праці.

**Змістовий модуль 2.**  
**Прикладні проблеми сучасної психології праці**

**Тема 5.** Професійне самовизначення. Професійна орієнтація.

**Тема 6.** Професійна інформація Професійне навчання

**Тема 7.** Професійний відбір. Професійна адаптація.

**Тема 8.** Професійна атестація. Професійне консультування

**4. Структура навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
<b>Модуль 1</b>						
<b>Змістовий модуль 1. Введення в психологію праці.</b>						
<b>Тема 1.</b> Предмет і завдання психології праці. Історія психології праці. Методи психології праці.	10	2	2			6
<b>Тема 2.</b> Трудовий процес і його компоненти. Психологія професійної діяльності.	12	4	2			6
<b>Тема 3.</b> Суб'єкт праці і його структура. Професійно важливі якості. Психічні функціональні стани. Психологія безпеки. Психологічна реабілітація.	10	2	2			6
<b>Тема 4.</b> Розвиток людини як суб'єкта праці	10	2	2			6
Разом за змістовим модулем 1	42	10	8			24

<b>Змістовий модуль 2. Прикладні проблеми сучасної психології праці</b>						
<b>Тема 5.</b> Професійне самовизначення. Професійна орієнтація.	14	4	2			8
<b>Тема 6.</b> Професійна інформація Професійне навчання.	12	2	2			8
<b>Тема 7.</b> Професійний відбір. Професійна адаптація.	12	2	2			8
<b>Тема 8.</b> Професійна атестація. Професійне консультування.	10	2				8
Разом за змістовим модулем 2	48	10	6			32
<b>Усього годин</b>	<b>90</b>	<b>20</b>	<b>14</b>			<b>56</b>

**5. Теми практичних занять**  
Не передбачено

**6. Теми семінарських занять**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<b>Тема 1.</b> Предмет і завдання психології праці. Історія психології праці. Методи психології праці.	2
2	<b>Тема 2.</b> Трудовий процес і його компоненти. Психологія професійної діяльності.	2
3	<b>Тема 3.</b> Суб'єкт праці і його структура. Професійно важливі якості. Психічні функціональні стани. Психологія безпеки. Психологічна реабілітація.	2
4	<b>Тема 4.</b> Розвиток людини як суб'єкта праці	2
5	<b>Тема 5.</b> Професійне самовизначення. Професійна орієнтація.	2
6	<b>Тема 6.</b> Професійна інформація Професійне навчання.	2
7	<b>Тема 7.</b> Професійний відбір. Професійна адаптація.	2
	Разом	14

**7. Теми лабораторних занять**  
Не передбачено

**8. Самостійна робота**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	<b>Тема 1.</b> Предмет і завдання психології праці. Історія психології праці. Методи психології	6

	праці.	
2	<b>Тема 2.</b> Трудовий процес і його компоненти. Психологія професійної діяльності.	6
3	<b>Тема 3.</b> Суб'єкт праці і його структура. Професійно важливі якості. Психічні функціональні стани. Психологія безпеки. Психологічна реабілітація.	6
4	<b>Тема 4.</b> Розвиток людини як суб'єкта праці	6
5	<b>Тема 5.</b> Професійне самовизначення. Професійна орієнтація.	8
6	<b>Тема 6.</b> Професійна інформація Професійне навчання.	8
7	<b>Тема 7.</b> Професійний відбір. Професійна адаптація.	8
8	<b>Тема 8.</b> Професійна атестація. Професійне консультування	8
	Разом	56

### 9. Індивідуальні завдання

1. Причини виділення психології праці в самостійну науку. Об'єкт, предмет і основні завдання психології праці на сучасному етапі. Сучасні концепції психології праці. Зв'язок психології праці з іншими науками (загальна психологія, психофізіологія, інженерна психологія, ергономіка).

2. Історія становлення і провалу психотехніки в СРСР і Україні. Особливості сучасного етапу розвитку психології праці в Україні.

3. Методи психології праці. Класифікація методів психології праці. Трудовий метод.

4. Основні структурні компоненти суб'єкта праці. Психофізіологічні характеристики працюючої людини.

5. Психологічний аналіз діяльності. Мотиви і цілі діяльності. Планування і регуляція діяльності. Види і структура дій.

6. Сенсорні і сенсорно-перцептивні процеси в праці. Увага, його властивості. Професійна увага. Психомоторіка, сенсорномоторні процеси, рухи, що управляють.

7. Ухвалення рішень в трудовій діяльності. Психологічні чинники і умови прийняття і реалізації рішень. Типологія рішень.

8. Основні підсистеми трудового поста. Формула професії. Аналіз трудової діяльності. Особливості професійної діяльності в ергатичних системах. Класифікація професій за Є.А. Климовим і Дж. Холландом.

9. Професіографія – психологічне вивчення професій. Структура професіограми і її основні розділи. Структура психограми. Порівняльний аналіз інформаційної і аналітичної професіограм.

10. Психічні функціональні стани в праці. Показники психічних функціональних станів. Характеристика психічних функціональних станів. Стан



монотонії, стомлення, психічної напруги, готовності до діяльності. Психічна напруженість і стрес. Вплив функціональних станів на характеристики діяльності.

11. Організація раціональних режимів праці і відпочинку. Цикли працездатності. Внутрішньозмінні регламентовані перерви.

12. Проблема професійної орієнтації. Структура особистісного професійного плану в системі професійної орієнтації.

13. Структура і джерела професійної інформації.

14. Професійне самовизначення.

15. Професійне консультування: історія, методи і види.

16. Структура професійного навчання і підготовки фахівців.

17. Психологічні особливості професійного відбору фахівців. Технологія професійного відбору. Зміст психологічного відбору.

18. Професійна адаптація фахівця і професійна реабілітація. Первинна і вторинна професійна адаптація. Психологічні особливості вторинної професійної адаптації

19. Професійний розвиток особистості. Професійна кар'єра фахівця. Види кар'єрного розвитку фахівця.

## 10. Методи навчання

Методи навчання, що використовуються у процесі лекційних занять:

- лекція з елементами пояснення;
- лекція-бесіда;
- лекція-дискусія;
- ілюстрація наочних матеріалів;
- пояснення.

Методи навчання, що використовуються під час практичних занять:

- виконання вправ та завдань;
- робота з текстом підручника (конспектування, анотування, реферування, цитування тощо);
- самостійна робота.

## 11. Методи контролю

**Підсумковий контроль.** Для контролю засвоєння дисципліни навчальним планом передбачений залік. Проведення підсумкової атестації і отримання на ній позитивної оцінки включає: а) оцінку проміжної атестації (результати модуля), б) оцінку відвідуваності занять і активність в аудиторії; а також в) оцінку виконання усіх завдань самостійної роботи.

**Поточний контроль.** Для поточного контролю використовуються результати практичних занять.

## 12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100
10	10	15	15	10	15	10	15	

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	<b>A</b>	відмінно	зараховано
82-89	<b>B</b>	добре	
74-81	<b>C</b>		
64-73	<b>D</b>	задовільно	
60-63	<b>E</b>		
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## 13. Методичне забезпечення

№ з/п	Найменування методичних матеріалів	Рік видавництва	Наявність в бібл. примірн.	Ел. варіант	Код
1	2	3	5	6	7
<b>1. ТЕКСТИ ТА КОНСПЕКТИ ЛЕКЦІЙ</b>					
1	Психологія праці: Опорний конспект лекцій до курсу до курсу для студ. 3 курсу напряму «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» / Харк. держ. акад. культури; Уклад.: О.М. Харцій. – Х., 2012. – 27 с.	2010	15	+	
<b>2. СЛОВНИКИ, ДОВІДНИКИ</b>					
1	Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко.- СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2003.- 672 с.	2003	2	-	

2	Дьяченко М.И.. Психологический словарь-справочник / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович.- Минск: Харвест, 2001.- 576 с.	2001	1	-	
3	Психологический словарь / Под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова.- М.: Педагогика-Пресс, 1999.- 439 с.	1999	1		
4	Ребер Артур. Большой толковый психологический словарь. В 2-х т. / Артур Ребер ; The Penguin.- М.: АСТ, 2001.	2001	1		
5	Словарь практического психолога / Сост. С.Ю. Головин.- Минск: Харвест, 2003.- 800 с.	2003	1		

#### 14. Рекомендована література

##### Базова

1. Александров Ю. И., Дружинин В. Н. Теория функциональных систем в психологии // Психологический журнал. — 1998. — Т. 19. — № 6.
2. Асеев В. Г., Рыжов А. В. Мотивационные особенности использования, поощрения и наказания в производственном коллективе // Социально-психологические особенности производственного коллектива. — М.: Наука, 1983.
3. Баклицький І. О. Психологія праці: Підручник. – 2-ге вид., перераб. І доп. – К.: Знання, 2008. – 655 с.
4. Балинт И., Мурани М. Психология безопасности труда. — М., 1968.
5. Беспалов Б. И. Психодиагностика профессионально важных качеств и профотбор диспетчеров // Вестник Московского университета. Сер. 14, Психология. 1998. — № 3. — С. 79-94.
6. Бодров В. А. Информационный стресс. — М.: ПЕР СЭ, 2000.
7. Бодров В. А. Психология профессиональной пригодности: Учеб. пособие. — М.: ПЕР СЭ, 2001.
8. Буйкас Т. М. О феномене наслаждения процессом деятельности и условиях его возникновения (по работам М.Чиксентмихайи) // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 14, Психология. — 1995. — № 2.
9. Вилюнас В. К. Психологические механизмы мотивации человека. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1990.
10. Гуревич К. М. Основные свойства нервной системы и профессиональная пригодность. — М.: Наука, 1970.
11. Деркач А. А., Зазыкин В. Г. Профессиональная деятельность в особых и экстремальных условиях (психолого-акмеологические основы). — М.: РАГС, 1998.
12. Джуэлл Л. Индустриально-организационная психология: Учебник для вузов. — СПб.: Питер, 2001.
13. Дмитриева М. А., Суходольский Г. В. Методы описания, анализа и

оценки деятельности // Методология исследований по инженерной психологии и психологии труда. — Ч. 1. — Л.: ЛГУ, 1974. — С. 12-118.

14. Иванова Е.М. Основы психологического изучения профессиональной деятельности. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1987.

15. Иванова Е.М. Психотехнология изучения человека в трудовой деятельности. — М., 1992.

16. Ильин Е. П. Стиль деятельности: новые подходы и аспекты // Вопросы психологии. — 1988. — № 6.

17. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. — СПб.: Питер, 2002.

18. Исмагилова Ф. С. Основы профессионального консультирования: Уч. пособие / Под ред. Э. Ф. Зеера. — М., — Воронеж, 2003.

19. Исмагилова Ф. С. Профессиональный специалист в организации и на рынке труда. — Екатеринбург, 1999.

20. Климов Е. А. Введение в психологию труда. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1988.

21. Климов Е.А. Введение в психологию труда. Учебник для вузов.— М. Культура и спорт, ЮНИТИ, 1998.

#### Додаткова

22. Климов Е.А. Психология профессионала. Избр. психологические труды. — М.; Воронеж, 1996.

23. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. — Ростов н/Д, 1996.

24. Климов Е.А. Пути в профессионализм (Психологический взгляд): Уч. пособие. — М., 2003.

25. Кондаков И.М., Сухарев А. В. Методологические основания зарубежных теорий профессионального развития // Вопросы психологии. — 1989. - № 5.

26. Котик М.А. Психология и безопасность. — Таллин: Валгус, 1981.

27. Кулагин Б.В. Основы профессиональной психодиагностики. — Л.: Медицина, 1984. — Гл. 1-3.

28. Леонова А. Б. Психодиагностика функциональных состояний человека. — М., 1984.

29. Леонова А. Б., Чернышева О. Н. Психология труда и организационная психология: современное состояние и перспективы развития. — М.: Радикс, 1995.

30. Моросанова В. И. Индивидуальный стиль саморегуляции: феномен, структура и функции в произвольной активности человека. — М., 2001.

31. Мясичев В.Н. Работоспособность и болезни личности // Мясичев В.Н. Личность и неврозы. — М., 1965.

32. Носкова О.Г. История психологии труда в России. — М.: Изд-во МГУ, 1997.

33. Платонов К.К. Вопросы психологии труда. — М., 1970.

34. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности / Под ред. Г.С. Никифорова, М.А. Дмитриевой, В.М. Снеткова. — СПб., 2001.

35. Пряжников Н.С, Пряжникова Е.Ю. Психология труда и человеческого

достоинства. — М: Академия, 2001.

36. Психология труда и организационная психология: современное состояние и перспективы развития: Хрестоматия / Сост. А.Б. Леонова, О.Н. Чернышева. — М., 1995.

37. Психология труда: Учебник / Под ред. А.В. Карпова. — М., 2003.

38. Психология экстремальных ситуаций: Хрестоматия / Сост. А.Е. Тарас, К.А. Сельченко. — Минск, 2000.

39. Решетова З.А. Психологические основы профессионального обучения. — М., 1985. — Гл. 3, 4.

40. Стрелков Ю.К. Инженерная и профессиональная психология: Учеб. пособие. — М.: Академия, 2001.

41. Толочек В.А. Индивидуальный стиль — устойчивость и изменчивость // Вопросы психологии. — 1987. — № 4.

42. Толочек В.А. Профессиональный отбор и психологические тесты. — М., 2001.

43. Толочек В.А. Современная психология труда: Учебное пособие. — СПб.: Питер, 2005.

44. Толочек В.А. Стили профессиональной деятельности. — М.: Смысл, 2000.

45. Фукин А. И. Психология конвейерного труда. — М., 2003.

46. Шадриков В. Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности. — М.: Наука, 1982.

47. Шульц Д., Шульц С. Психология и работа. — 8-е изд. — СПб.: Питер, 2003.